

1.

Kegyelmes Uram!

Még más hirem nem érkezett, kit ma pósta által írtam, hogy tegnap kiszállott Szombatbúl. Már dél van, - mégsem kaphattam az pénzt.

Íme, Turnait az Bars vármegyei kapitánt Nagyságodhoz küldtem: 7 katonája maradt. Sréternek akadt vagy 40 katonája mellém, gyülevész, egy vice-hadnagygyal: azt küldtem Újvárban, az német rabokat onnan elkésérni, - Újvárban nem jó azoknak lenni. Kókai modri hajdúja gyütt vagy 40 ide hullongva, majd Újvárban küldöm; nem kell késni az gyalognak Újvárban való küldésével, porral s lisztel, ha defendálni akarjuk. Nyitrára is írtam: micsuda dispositóval vadnak?

Úgy látom, csak Léva az randevoi (így); ott erős közhelyen van, - ha ott nem recoligáljuk magunkot: *hajda a Tiszáig!* De az üdü nem engedí, neki is, nekünk is. Csak új hadunk legyen: mindgyárst az nyakában fordúlok én az lovas haddal!

Az dragonyosokat csak visszaküldöm Nagyságodhoz: mert itt nincs haszna; vagy, ha Bottyánt az válogatott haddal elbocsáthatom, magammal viszem; hallom arra is van benne. Az sebeseket s gyalogokat mind Lévára küldöm.

Imaginálom Nagyságod galibáját: semmi ember sincs Nagyságod körül. En csak attúl félek, ez az sok gyülevész rossz had csak megzúdól, ha az német általjövő szándékát veszi esziben. *Nem sokat bízom én Bottyánhoz is: mert csak az sok szava,* természeti penig igen „rajta!“ s igen „szalad!“ de mit van mit tennem? *Andrássi annál confususabb szokott lenni.* Úgy kell cselekednem, az mint legjobban lehet.

Három útja lehet az németnek; 1-mo: az szénás helyekre telepeszik, contentus levín az Vágig, - kit adna az irgalmas Isten! 2-do: Leopoldhoz megyen, azt proviontolja, míg az Vág béáll, hogy onnan hátán gyühessen az víznek a bányák felé. 3-tio: Hátunkon gyün; de ha ezt akarja, - ugyan nem repülhet által az Vágon. Innen már nem kap oly helyekre, az kikben beliférjen, csapdozhatjuk, - csak legyen kivel; az provisio után is igen kell neki menni. Ha Szeredhez gyünne: bár csak 500 lovast küldhetnék által; Bottyán az Vág-parton ellenében hadd járna. Akár föl, s akár alá: elment, csak elhiszem. Majtinrúl eddig az német, - mert nem lehet ott az szalmán. Hallom, mondta Haiszter: megverekszik mégegyszer velünk! De az aránt más az én conceptusom.

Ezzel maradok

Nagyságodnak

Tartoskeddi, 30. X-bris 1704.

Alázatos szolgája

G. B. Miklós m.k.

P.S. Éppen most veszem Nagyságod levelét, kit Bottyán által küldött Nagyságod. Antal Úrnak valami kapitányja vót fogva: azt csak megfosztották s elbocsátták; gondolom, az siklósi kapitány fogott lenni; azt – elhiszem – megjelentették Nagyságodnak.

Károlyi most csak nevet minket, coplacéál magának, - hogy nem csak ő szaladt. Forgácsa penig de extremitatibus gondolkozik. Isten kegyelme mind nagyobb ezeknél!

2.

Kegyelmes Uram!

Ezen szempillantásban, gyertyagyújtatkor hozák hírit Diák Ferencz katonái: üzené Diák Ferencz, hogy az németnek az eleje már Szerednél vagyon, öszve is puskázott Diák Ferencz az némettel, ez innen, s ő túl; az hidat el nem hányatta, az mint parancsoltam vala, - hanem három vagy négy lépést hántak el benne akkor hamarjában, és Diák Ferencz is csak hátrábbnyomúlt. Nagy Isten ostora rajtunk: az hidat el hadni nyerni! Már, ha akarja, ez éjjel általköltözik; mindgyárst ordert küldök az hadaknak körül, hogy eleiben menjenek, ha mit tehetnének neki; de, ha csak gyünni akar: azt meg nem tartóztathatni. Azt üzente: még el nem érkezett volt, - de úgy értette, az egész tábora gyün. Megbódúl ez az had egészszen. Újvár, Nyitra mind oda lesz. Bottyánt ki nem vájhatom Újvárbúl. Ezzel maradok Nagyságodnak

Tardoskeddi, 30. x-bris. 1704. estve.

alázatos szolgája

G.B. Miklós m.k.

Külczim: Méltóságos Erdélyi Fejedelem Felső-Vadászi Rákóczy Ferencz jó Kegyelmes Uramnak ő Nagyságának alázatossan íram.

Léva. P.H. Cito, cito, cito. Citius. Citissime.

Kegyelmetes Uram!

Magamot is majd elbolondítanak az sok bolond portáshírek. Íme, most ismét mit írnak: Nagyságodnak alázatossan megküldtem. Legnagyobb hitelt adhatok Girács írásának, tudom, micsoda ember, - megnézi jól.

Diák Ferencz, az vén kutya, Tornóczra ment: két mérföld Sentéhez, az Vág mellett alá, Sellyén is alúl. Még az útjából is kiment, az merre kellene gyünni az embernek Sentérül, úgy, hogy már elűttem semmi sincs; kintelenítetem most indítanom Ebeczkit Ilosvaival és Zsámbokival, - virradtig Sentéhez érnek, azoktúl várhatok már bizonyos hírt; meghattam Godának is: odamenjen, Andrásai ezerinek is.

De, édes Nagyságos Uram, nem akartam Nagyságodot keseríteni, nem írtam meg: mely gyöngén vagyok. Bizony, Nagyságos Uram, nincs itt körülöttem had: mert Ilosvai már elmegy, csak mi sem marad itten. Íme, megküldtem signaturában Nagyságodnak: mennyi had van mindenestül körülöttem? Az is bizony, az tiszteken kívül csak az rostaalja. Soha nem tudom, mit csináljunk? Írja vala ugyan Nagyságod: nem megyen; elhiszem, már, - mert elment! Az abrak-osztás örvével vettem számban őket.

Ha az német nem táborostúl gyütt (az mint abbúl hiszem, hogy gyalogot nem láttak,) csak az Vág passusit állja el. Már nem tudom mivel elállatni én is innen csak vigyázásképpen is az passusokot, és ha lehetne, által is küldeni. Jó az isten; frustra vigilat, etc. Dominus protector noster.

Én innen meg nem indúlok, valamíg bizonyossat nem érhetek. Ha általgyn: nem szemtelenkedem itten, - Bottyánt hagyom az hadakkal, még Pozsony vármegyét s az tatárokat melléje adom, utánnaküldöm Ebeczkinek, oly instructióval: ha az német ide általköltözni akar, koczódjék víle, s mindenütt késérgesse, hírral tartson bennünköt; ha nem gyn által az német holnap: kerüljön háta megí, - Balogh István maradjon vigyázónak innen Bottyán helyett, az magam s Ocskai ezereivel. Az németeket elküldöm Nagyságodhoz: mert az itt senkinek sem kell, irtóznak tőle, s csak magokkal én sem járhatok.

Úgy látom, édes Nagyságos Uram: nisi Dominus nos custodierit, frustra vigilamus. Most is Isten, - nem az ellenség vert meg engem! Placandi sunt Dij, et favebunt numina.

Három szál fát vettetett az vízben Diák Ferencz; azt majd hozzám hivatom. – Ezzel Nagyságod kegyelmességében ajánlom magamot, és maradok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 30. x-bris 10 óra után, 1704.

alázatos szolgája
G. B. Miklós m.k.

Külön czédulán:

Körülettem való hadak, tisztekkel.

Ilosvai.....	238	} Ezek Ebeczki Urammal most mentek Sente felé.
Szabó Máté.....	175	
Zsámboki, circiter.....	300	
Andrásai circiter.....	500	} Ezeknek is meghattam: ez éjjel magegyezzenek Ebeczki Urammal.
Goda, circiter.....	400	
János Diák.....	125	} Ezek itt vannak még mellettem.
Pozson vármegye.....	232	
Egriek.....	28	
Német dragon.....	82	
Tatárság.		
Diák Ferencz.....	250	- Tornóczon van
Csalóköziesek.....	200	circiter, - Sókra érkeztek.

2350

Magam és Ocskai ezeriben lehetett valamivel több 200 lovasnál, - Nyitrára küldtem gyülekezniek. Azokat nem tudom, mint gyülekezhetek tegnap s ma..

Kegyelmes Uram!

Most hajnalban megérkezett az hadnagy, kit tegnap estve küldtem vala egynehányod magával Sentére, megvizsgálására Diák Ferencz hírinek. Sentén volt, confirmálja Girács hírit, kit tegnap küldtem; 2000 német lovas szállott bé Szeredben, az városban szállott, Eszterház Ferencz az várban, volt nála az sentei bíró is által, mondja: kedvetlen Ferencz, mindenütt német tiszt jár körüllette; kérdezte: hol Antal Úr? bátyjának sem nevezte. Mondták: Patán van. Csak annyi böcsülletem van nekem itt, mint azoknak! 3000 németnek mondta Ferencz, - de azt mondják az senteiek lélek szerint: nincs több kettőnél; harmadnapig – mondja, - fognak múlatni ottan, azután elmennek, de nem tudják, merre? Haiszter más részével az hadnak Leopoldban ment; elhiszem, ezek is addig fognak múlatni, míg Haiszter megtér, avagy hozzájok ér. Az hidat nem is őrzi az német, sem innen, sem túl; el van egy darabon hányva.

Szintín most hozák Diák Ferencz levelét is. Mástúl tudja azt is, az mit ír; mert három portás egyezett meg ez éjjel Sentén: Godaé, Ürögről Ocskai ezerebeli – az kik Nyitra elein vannak – az másik, az harmadik az enyim. Godaé tért oda Diák Ferencz felé: attúl értette Leopoldban való menését Haiszternek. Rosz marha az az tudatlan Diák,* mással koczódik, magában rosz, senki sem akar véle járnai az tisztek közűl; csak ide kell hivatnom hozzám.

Ebeczkiék elmentek, már majd délig lesz hírem felőlök. Rétei Ferencz levelét veszem; írja: semmi provisiójok nincs (Nyitra-várában), commissariust kívánna, az ki dispositiót tenne provisiójokról s az várrúl; igazán, csak vesztiben vadnak ezek az várok. Az német raboknak sem jó ott lenni; megírtam: küldje Léva felé, - Nagyságod onnan disponálhat felőlök; megférnek Kassán.

Bottyán még sincs, azt üzeni: nem lehet oly hertelen gyünni, mert patkoltatni kell; nem tudom én, de másforma ember kezd lenni, miulta Generális Uram! Félek rajta, - magnam famam. Már megvárom Ebeczki Uram hírit, talám nem hozza hátán (a németet.) Azalatt Nagyságodnak is vehetem parancsolatját, kihez magamot alkalmaztatom. Maradok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 31. x-bris 1704.

alázatos szolgája
G. B. Miklós m.k.

* Bercsényiről tudvalevő, hogy heves természeténél fogva hirtelen föllobbanó haragjának, boszankodásának első benyomása alatt, ítéleteiben – tagadhatlanul nagy elméje daczára is – igazságtalan, túlkemény vala, s ilyenkor gyakran kíméletlenül feddi és rójja meg még azt is, a ki iránt egyébként elismerő szokott lenni; főként élesen sújtja a parancsainak vakon nem engedőket, vagy tőle más véleményben levőket. Így volt sokszor Bottyánnal is, a kit pedig különben nagyrabecsült, s veszély idején rendesen őt állítá a vert hadak élére, a csorba kiköszörülése végett. Diák Ferencz, a szeredi híd szét nem hányatása által kétségtelenül hibázott, - de azért ez az ősz katona, Thökölynek egykori híres ezredese s a magyar szabadság érdemes régi bajnoka, több kíméletet érdemelt volna, s szelídebb hangú feddést.

5.

Kegyelmes Uram!

Ezen órában veszem Ebeczki Uram levelét, kit elküldöttem Nagyságodnak alázatossan. Nem tud az ember mit tenni víle. Hallottam olyat: ma Galánta, Séllye felé is ment valami az németben; az passusokot őrizi, - elhiszem, telepedni akar.

Bottyán elérkezett, kifecsegte magát, s elment ismét innen 7 zászlóval; már megindultak helyekből az többi is. Instructióját Bottyánnak írva küldtem, vagy is adtam: hogy végére járván az német állapotjának, igyekezzék abban, valamely felekezetit fölverhesse; menjen ingyenesen ad conjunctionem Szomolyánhoz, s ha az némethez nem fér: menjen Auszriának, s csak mindenütt az német hátulján csiripoljon. Pöki János (Bottyán) az markát, - de nem szeretem, hogy sokat szól.

Én holnap rendben hagyom Újvárt, szállékok belí valamely lovasokot, talám Diák Ferenczet is, - de öszvevesznek Ebeczkivel

János Diák beteg, katonája 82 már mindenestül 5 seregbül, ezeknek is az hadnagyjaik csak sínak-rínak rám, hogy ók az hadaikért mennek, - mind oda van cselédjek, köpönyegjek, vezetékjek.

Az Vágontúl (-ról) ma is érkezett az Csalóközbül harmadfél száz katona: odahatta mindenét; elküldtem Bottyánnal azokat is, mert most mérgessek, de úgy, hogy Balogh István Urammal maradnak vígyázóban az Vág mellett. Már oda van Ilosvainak 3 zászlója, Szabó Máté 3, Zsámboki 3, Andrási 8, Goda 6, Pozsony vármegye 3, - mind sincs másfélezer ember. Az magam ezere, Ocskaié, Antal Úré is ott vadnak. Ezekből 2000 lovast választva vigyen Bottyán, az többivel vígyázzon az Vág mellett Balogh István. Hic modus est vigilandi, divertendi, - non bellandi offensive. Ezzel magamot Nagyságod kegyelmességében ajánlom, és maradok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 31. x-bris 1704.

alázatos szolgája
G. B. Miklós m.k.

Külön félíven:

P.S. Már csaknem desperáltam nagyságod írásárúl: szintín levelem bépöcsétlése után vettem Nagyságod méltóságos levelít. Ne fároszsza magát Haister Uram az quartányokkal, - könnyebben hozzájuthat az várokhöz! Hogy Nagyságod méltóztatik resolválni magát velem való conjunctióra, ha Haister általgün: nem várom ide Nagyságodot, magam is udvarlok előre Nagyságodnak. Az sok szekér az város felverésének portékája alá való volt. Mit késik? Nem tudom; hacsak mégis többet nem vár magához, - ha hinnyi kellene Ferencz Úrnak (Eszterházy) de succu rsu.

Somogyi Ferencz Uramnak az tökéletlen Stipcsics micsuda levelet írt: íme, ideadta maga ő Kegyelme, megküldtem alázatossan Nagyságodnak. Nem is tudok már mit hinnyi; hanem csak hiszem azt, hogy, ha nagy kárt nem vallott volna Haister: nem várna succursust, csak gyünne rajtunk s nyomunkban. Nagyobb szívet vett leopoldi actuson, mintsem az ütközöten. Az sentei, soporni bírák hitek szerént azt mondták: én Újvárbán vagyok, egynehány ezer emberünk két óra alatt öszvemehet, úgy leptük el ezen országot, - talám azért is tartózkodik német uram.

Bottyán az újvári dispositióját Nagyságodnak nem is emlétette, sőt csak senki, semmi elütte, semmi jó dispositio; pöki magát, s én ötet. Az Dunának békét hadni jó is, nem is. Bizony, többet nyerünk mi az ellenséget megszagatva, mintsem ostrommal sok ellen. Inkább bízom megboszúllásához, mint kölcsenéhez Haisternek. Mennél nagyobb corpusunk lesz: anyivalinkább moles praegravabit. De, ha lesz kivel, háromfelül is közre vegyük, emésszük az mint lehet. Csak Károli gyünne Nagyságod mellé Bónéval; de most csak sóhajt kiki otthon. Isten akaratja, hogy késik az ellenség.

Várnai itt-van, tegnap gyütt; már megosztom őket Szluhával.

Ha mi hírem gyün, ismét tudúsítom alázatossan Nagyságodot. Sarodit, - hallom, nem tudom, - hogy megfogták. Írtam Nyitrára.

Már harmadszor szakasztám fel leveletem. Éppen mostan hozzák Ocskainak ezen levelít; kinek is megírtam, csak ott maradjon, menjen az földnépe közé, beszélje reá addigis az javát: üssenek valamely német-lepte falura. Magam lehotai jobbágya hozta az levelet; azt mondja, ma útban hallotta: az német visszanyomúlt volna, Ocskai utánna van; elhiszem, Haister tért meg Leopoldtúl. Csak elhiszem, ha túl (a Vágon) berzenkednek az mieink: bizony nem siet által német uram kordélyban!

Méltóságos Fejedelem!

Kegyelmes Uram!

Ezennel veszem levelét Ebeczkinek, - nyelvet is fogtak az idevaló katonák, kit pro directione most examináltak, mindgyárst küldöm Nagyságodnak. Indulatjáról az tábornak semmit sem tud, hanem hogy népet s a bagázsiáját várja. Valának valami levelek is nála, kiket praevie alázatossan accludálok. Ebeczki István Uram levelivel. Antal Úr is mit ír, - íme, megküldtem. Az, való, ma 500 lovast küldett portára; jó volna felveretni. Már is csak óhajt-sóhajt az katona, - hát tovább?! Majd Sentére is már más hadat kell küldenem, nincs haszna szakadozásomnak.

Ezzel Nagyságod kegyelmében ajánlom magamot.

Nagyságodnak

(Tardoskedd, december 31-ke éjjelén, 1704.)*

alázatos szolgája

G.B. Miklós m.k.

* Datuma ugyan elmaradt: de a következő, 1705. Január 1-jén Tardoskedden kelt levéllel tartalmát egybevetve, bizonyos, hogy az általam itt pótoltt kelet alatt íratott.

7.

Kegyelmes Uram!

Étszaka igen álmos észszel küldtem meg Ebeczki Uram levelét Nagyságodnak. Annál több hírem még ez új esztendőben nincs, - hanem kívánom: az irgalmas Isten újítsa meg az új eszendővel szerencséit Nagyságodnak, édes hazánk javára!

Vettem azonban méltóságos levelét is Nagyságodnak. Talám még nem kell praecipitálni Nagyságodnak kimozdulását; várja meg Nagyságod Ebeczki Uram megtérését, Károli gyüvetelét. Majd Újvárbán megyek.

Alázatossan követem Nagyságodot, búsítanom kinteleníttem ezen két acclusával. Esze Tamás Uram hol vette ezen autoritást?

Az vármegyémbe (Ung) rút dolgok; így nem csuda, ha kiki az rossz rendet panasolja. Úgy látom, az fölföld sine capite, immár Zsenyeire ha lehetne legalább biznya, ha ugyan (így; agyon?) nem vernék Kassán.

Ezzel maradok

Nagyságodnak

Tardoskedd, 1 Anni 1705.

alázatos szolgája

G. B. Miklós m.k.

Nagyságod az ráczok fizetésére küldte neki kezéhez, — mert nincs fele itt az 30,000 forintnak.

Az lelkem irtózik, mikor Újvár állapotjáról gondolkodom; itt semmi sincs, ha valami gabonácskát kaphatna is ember bel: nincs liszt; kilső malomtól elreked, belse egy, s az is rozs. Puszkapor kevés, hajdú kevés, katonaság beli nem szoríthat: szóna bent semmi sincs, egy-két mérföldniről hordani kósú, — most limitáltattam még csak az szekereket; nem hiszem, az confusió, melyet imaginálok magannak, abban is gátlást ne tegyen, ha által talál gyűnni; hertelen ugyan nem gyűlhet, mert megírtam: az hídnak az lábait is elvágassa Diák Ferencz. Az jég még nem olyan: tábor költözhesse rajta. Ha Bottyán elérkezik, s látom, által nem mehet: talám két vagy harmadfelezer lovast már adhatok melléje, az trunitussát impediálni (Heisternek), az mint lehet. Disponálok Újvár felül, az mint lehet. Ott számtalan az német rab; majd az dragonyokat odaküldöm, hogy azokat késéjék Léva fel: ne emészsék meg ott az keves prófuntot! Hacsak az üdű rajtunk nem segít, s tudja dolgunkot, — bizony, nagy munkát ad! Dehemus nos committere Divinae Providentiae. Magamot ajánlom Nagyságod kegyelmességében, és maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

G. B. M i k l ó s m. k.

Diák Ferencznek nem vettem még levelet, de majd gyűl levelel.

Az szegény parasztság mégis fegyverben van; nem tudok hadat küldenem háta megí az németnek.

Talám már Károli közel van; hiszem, több hadunk lehetne, mint az ki volt!

Nagy-Szombatot egészen felpraedálta (a német), ott semmi hada sem maradt; csak elhiszem, lassan-lassan nyomolni fog. Ha jól akarnánk, míg Lévat éri, összevehetnők magunkot.

Külczim: Méltóságos Erdélyi Fejedelem Kegyelmes Uramnak ó Nagyságának alázatosan íram. — Léván.

Cito, citius, citissime. Cito, citius, citissime.

P. H.

(Eredeti, félíven, negyedrébten, sajtókezűleg írva. A kis finom gyűrt-pécését teljesen ép lenyomatával, piros spanyolviaszban.)

125.

Kegyelmes Uram!

Még más hírem nem érkezett, kit ma pósta által írtam, hogy tegnap kiszállott Szombatból. Már dél van, — mégsem kaphattam az pénzt.

Íme, Turnait az Bars vármegyei kapitánt Nagyságodhoz küldtem: 7 katonája maradt. Sréternek akadt vagy 40 katonája mellém, gyűlevész, egy vice-hadnagygal: azt küldtem Újvárban, az német rabokat onnan elkésérni, — Újvárban nem jó azoknak lenni. Kókai modri hajdúja gyűtt vagy 40 ide hullongva, majd Újvárban küldöm; nem kell késni az gyalognak Újvárban való küldésével, porral s liszttel, ha defendálni akarjuk. Nyitrára is írtam: micsuda diszpositióval vadnak?

Úgy látom, csak Léva az randevoi (így); ott erős közhelyen van, — ha ott nem recoligáljuk magunkot: *hajda a Tiszáig!* De az üdű nem engedi, neki is, nekünk is. Csak új hadunk legyen: mindgyárst az nyakában fordúlok én az lovas haddal!

Az dragonyosokat csak visszaküldöm Nagyságodhoz: mert itt nincs haszna; vagy, ha Bottyánt az válogatott hadal elbocsáthatom, magammal viszem; hallom, arra is van benne. Az sebeseket s gyalogokat mind Lévára küldöm.

Imaginálom Nagyságod galibáját: semmi ember sincs Nagyságod körül. En csak attúl félek, ez az sok gyűlevész rozs had csak megzúdol, ha az német általjövő szándékát veszi esziben. *Nem sokat bízom én Bottyánhoz is: mert csak az sok szava, természeti pedig igen »rajta!» s igen »szalad!«**

*) Azaz: rárohan az ellenségre, s vagy megveri, — avvagy ó fordít hátot néki, — lavitrozni nem szeret.

de mit van mit tennem? *Andriási annál confusussabb szokott lenni.* Úgy kell cselekednem, az mint legjobban lehet.

Három tjtja lehet az németnek; 1-mo: az szénás helyekre telepeszik, contentus levín az Vágig, -- kít adna az irtalmas Isten! 2-do: Leopoldhoz megyen, azt proviontolja, míg az Vág hécáll, hogy onnan látán gyühessen az víznek a bányák felé. 3-tio: Hátunkon gyün; de ha ezt akarja, -- ugyan nem repülhet által az Vágon. Innen már nem kap oly helyekre, az kikben holiferjen, esapdozhatjuk, -- csak legyen kívül; az provisio után is igen kell neki menni. Ha Szeredhez gyünne: hár csak 500 lovast küldhetnék által; Bottyán az Vág-parton ellenében hadd járna. Akár föl, s akár alá: elment, csak elliszem, Majtínról eddig az német, -- mert nem lehet ott az szalmán. Hallom, mondta Haiszter: megverekeszik még-egyszer velünk! De az aránt más az én conceptusom.

Ezzel maradok

Nagyságodnak

Tartoskeddi, 30. x-bris 1704.

alázatos szolgája

G. B. Miklós m. k.

P. S. Éppen most veszem Nagyságod levelét, kit Bottyán által küldött Nagyságod. Antal Úrnak valami kapitányja vót fogva: azt csak megfosztották s elbocsátták; gondolom, az siklói kapitány fogott lenni; azt -- elliszem -- megjelentették Nagyságodnak.

Károlyi most csak nevet miunket, complacéál magának, -- hogy nem csak ő szaladt. Forgács pedig de extremitatibus gondolkozik. Isten kegyelme mind nagyobb ezeknél!

(Eredeti, félíven, negyedréthben, sajátkezűleg írva, részben titkos jegyekkel.)

126.

Kegyelmes Uram!

Ezen szempillantásban, gyertyagyújtakor hozák hírt Diák Ferencz katonái: üzené Diák Ferencz, hogy az németnek az eleje már Szerednél vagon, őszve is puskázott Diák Fe-

rencz az némettel, ez innen, s ő túl; az hidat el nem hányatta, az mint parancsoltam vala, -- hanem három vagy négy lépést hántak el benne akkor hamarjában, és Diák Ferencz is csak hátrábbnyomult. Nagy Isten ostroma rajtunk: az hidat el hadni nyermi! Már, ha akarja, ez éjjel általköltőzik; mindgyárest ordert küldök az hadaknak körül, hogy ebben menjenek, ha mit tebetnének neki; de, ha csak gyünni akar: azt meg nem tartóztathatni. Azt üzente: még el nem érkezett volt, -- de úgy értette, az egész táborra gyün. Megbódtul ez az híd egészszen. Újvár, Nyitra mind oda lesz. Bottyánt ki nem vájlatom Újvárból. Ezzel maradok

Nagyságodnak

Tartoskeddi, 30. x-bris. 1704. este.

alázatos szolgája

G. B. Miklós m. k.

Külszim: Méltóságos Erdélyi Fejedelem Felső-Vadászi-Rákóczy Ferencz jó Kegyelmes Uramnak Nagyságának alázatosan íráni.

Léva. P. H. Cito, cito, cito. Citius. Citissime.

(Eredeti, félíven, negyedréthben. Maga a levél saját kezeirása Bercsényinek, a külczim titkáráé. A kis gyűrűpeesét ép lenyomatával, piros spanyolviaszban.)

127.

Kegyelmes Uram!

Magánot is majd elbolonditanak az sok bolond portás-hirek. Íme, most ismét mit írnak: Nagyságodnak alázatosan megküldtem. Legnagyobb hitelt adhatok Gírács írásának, tudom, micsoda ember, -- megnézi jól.

Diák Ferencz, az vőu kutya, Tornóczra ment: két mér-fő! Sentéhez, az Vág mellett alá, Sellyén is által. Még az útjából is kiment, az merre kellene gyünni az embernek Sentéről, úgy, hogy már elüttem semmi sincs; kinteleníttem most inditanom Ebeczkit Ilosvaival és Zsámbokival, -- virradtig Sentéhez érnek, azoktól várhatok már bizonyos hírt; meghattam Godának is: odamenjen, Andrási ezerínek is.

De, édes Nagyságos Uram, nem akartam Nagyságodot

II. Rákóczy Ferencz levéltára. Elő! oszt. II. adt. és belügy. IV. köt.

17

keseríteni, nem írta meg: mely gyöngén vagyok. Bizony, Nagyságos Uram, nincs itt körülöttem had: mert Hosvai már elmegy, csak mi sem marad itten. Íme, megküldtem signatúrában Nagyságodnak: mennyi had van mindenesztől körülöttem? Az is bizony, az tisztelen kívül csak az rostaalja. Soha nem tudom, mit csináljunk? Írja vala ugyan Nagyságod: nem megyen; elhiszen, már, — mert elment! Az abrak-osztás örvével vettem számban őket.

Ha az német nem táborostól gyűtt (az mint abból hiszem, hogy gyalogot nem láttak,) csak az Vág passusit állja el. Már nem tudom mivel elállhatni én is innen csak vigyázás-képpen is az passusokot, és ha lehetne, által is küldeni. Jó az Isten; frustra vigilat, etc. Dominus protector noster.

Én innen meg nem indúlok, valamig bizonyosságot nem érthetek. Ha általgyn: nem szentelenkedem itten, — Botlyánt hagynom az hadakkal, még Pozsony vármegyét s az tartárokat melleje adom, utámmaküldöm Ebeczkinek, oly instruccióval: ha az német ide állalköltözni akar, koczódjék vile, s mindenütt késérgesse, hírel tartson bennünköt; ha nem gyűn által az német holnap: kerüljön háta meg, — Balogh István maradjon vigyázónak innen Bottyán helyett, az magam s Oeskai ezercivel. Az németeket elküldöm Nagyságodhoz: mert az itt senkinek sem kell, irtóznak tőle,* s csak magokkal én sem járhatok.

Úgy látom, édes Nagyságos Uram: nisi Dominus nos custodierit, frustra vigilamus. Most is Isten, — nem az ellenség vert meg engem! Placandi sunt Dij, et favebunt numina.

Három szál fát vettett az vízben Diák Ferencz; azt majd hozzám hivatom. — Ezzel Nagyságod kegyelmességében ajánlom magamot, és maradok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 30. xbris 10 óra után, 1704.

alázatos szolgája

(i. B. Miklós m. k.

* T. i. Scharudi és szökevényei gyaltázatos ártáhsa óta Nagyszombatnál.

Külön czédulán:

Körülöttem való hadak, tisztekkel.

Hosvai	238	} Ezek Ebeczki Urammal most mentek Sente felé.	
Szabó Máté	175		
Zsámboki, circiter	300		
Andrási circiter	500	} Ezeknek is meghattam: ez éjjel megyegyezzenek Ebeczki Urammal.	
Goda, circiter	400		
János Diák	125	} Ezek itt vannak még melletttem.	
Pozson vármegye	232		
Egriek	28		
Német dragon	82		
Tafárság.			
Diák Ferencz	250	} Tornóczon van.	
Csalóköziek	200		
			2530

Magam és Oeskai ezeriben lehetett valamivel több 200 lovasnál, — Nyírára küldtem gyülekezniek. Azokat nem tudom, mint gyülekezhetek tegnap s ma.

(bireleti, féliven, negyedréthben, sajátkezű, a consignatio is.)

128.

Kegyelmes Uram!

Most hajnalban megérkezett az hadnagy, kit tegnap este küldtem vala egynehányod magával Sentére, megvizsgálására Diák Ferencz hírenek. Sentén volt, confirmálja Girács hírt, kit tegnap küldtem; 2000 német lovas szállott bé Szeredben, az városban szállott, Eszterház Ferencz az várban, volt nála az senci bíró is által, mondja: kedvetlen Ferencz, mindenütt német tisztt jár körüllette; kérdezte: hol Antal Úr? bátyjának sem nevezte. Mondták: Patán van. Csak annyi bősületttem van nékem itt, mint azoknak! 3000 németnek mondta Ferencz, — de azt mondják az seuteitek lélek szerint: mines több kettőnél; harmadnapig — mondja, — fognak műlatni ottan, azután elmennek, de nem tudják, merre? Haisz-

17*

ter más részével az hadnak Leopoldban ment; elhiszem, ezek is addig fognak múlatni, míg Haiszter megtér, avagy hozzájok ér. Az hidat nem is őrzi az német, sem innen, sem túl; el van egy darabon hányva.

Szintin most hozak Diák Ferencz levelét is. Másfél tudja azt is, az mit ír; mert három portás egyezett meg ez őjfel Sentén: Godiáé, Ürögről Oeskai ezerebeli — az kik Nyitra elein vannak — az másik, az harmadik az enyim. Godiáé tért oda Diák Ferencz felé: attól értette Leopoldban való meutését Haiszternek. Rosh marha az az tudatlan Diák*), mással koczódik, magában rosz, senki sem akar véle járni az tiszték közül; csak ide kell hivatnom hozzám.

Ebeczkiek elmentek, már majd délig lesz hírem felőlök. Rétei Ferencz levelét veszem; írja: semmi provisiojok nincs (Nyitra-várában), commissariust kívánna, az ki dispositiót tenne provisiojokról s az vártól; igazán, csak vesztiben vadnak ezek az várók. Az német raboknak sem jó ott lenni; megírtam: küldje Léva felé, — Nagyságod onnan disponálhat felőlök; megférnek Kassán.

Bottyán még sincs, azt üzeni: nem lehet oly hertelen gyünni, mert patkolatni kell; nem tudom én, de másforma ember kezd lenni, miulta Generális Uram! Főlek rajta, — magnum famam. Már megírtam Ebeczki Uram hírit, talám nem hozza hátán (a németet.) Azalatt Nagyságodnak is ve-

*) Beresényiről tudvalevő, hogy heves természeténél fogva hirtelen föllobbanó haragjának, bosszankodásának első benyomása alatt, itéletében — tagadhatlanul nagy elméje daczára is — igazságatlan, túlkemény vala, s ilyenkor gyakran kíméletlenül feldűti es rója meg még azt is, a ki iránt egyébként elismerő szokott lenni; főként élesen sújja a parancsainak vakon nem engedőket, vagy tőle más véleményben levőket. Így volt sokszor Bottyánnál is, a kité pedig különben magyrabesűlt, s vesztély idején rendesen őt állítja a vert hadak élére, a sorba kiközösírlése végett. Diák Ferencz, a szereti híd szét nem hányatása által késégtelenül hibázott, — de azért ez az ősz katona, Thökölynek egykori híres ezredese s a magyar szabadság érdemes régi bajnoka, több kíméletet érdemelt volna, s szelidebb hangú fejtést.

letem parancsolatját, kihez magamot alkalmaztatom. Maradok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 31. x-bris 1704.

alázatos szolgája

G. B. Miklós m. k.

(Bredeci, féliven, negyvetrétben. Sajátkezű.)

129.

Kegyelmus Uram!

Ezen órában veszem Ebeczki Uram levelét, kit elküldöttem Nagyságodnak alázatossan. Nem tud az ember mit tenni vele. Hallottam olyat: ma Galánta, Séllye felé is ment valami az németben; az passusokot őrzi, — elhiszem, telepedni akar.

Bottyán elérkezett, kifecsegte magát, s elment ismét innen 7 zászlóval; már megindultak helyekbül az többi is. Instructióját Bottyánnak írva küldtem, vagy is adtam: hogy végére járván az német állapotjának, igyekezzék abban, valamely felekezettit fölverhesse; menjen igyenesen ad conjunctionem Szomolyánhoz, s ha az némethez nem fér: menjen Austriának, s csak mindenütt az német hátúján csiripoljon. Főki János (Bottyán) az markát, — de nem szeretem, hogy sokat szól.

Én holnap rendben hagyom Újvárt, szállétek beli valamely lovasokot, talám Diák Ferenczet is, — de őszvevesznek Ebeczkivel.*)

János Diák beteg, katonája 82 már mindenesztül 5 segrugbül, ezeknek is az hadnagyaik csak sinak-rinak rám, hogy ők az hadakért mennek, — mind oda van cselédjek, köpönyegjek, vezetékjek.

Az Vágonról (ról) ma is érkezett az Csalóközbül harmadfél száz katona: odahatta mindenét; elküldtem Bottyánnal azokat is, mert most mérgessek, de úgy, hogy Ba-

*) Nem István, a híres vitéz tábori ezredes, hanem bátyja Imre, ekkori érsék-újvári várparancsnok értetik.

logh István Urammal maradnak vigyázóban az Vág mellett. Már oda van Ilosvainak 3 zászlója, Szabó Maté 3, Zsámboki 3, András 8, Goda 6, Pozsony vármegye 3, — mind sínes másfélezer ember. Az magam ezere, Oeskaié, Antal Úré is ott vadnak. Ezekből 2000 lovast választva vigyen Bottyán, az többivel vigyázzon az Vág mellett Balogh István. Hic modus est vigilandi, divertendi, — non bellandi offensive. Ezzel magamot Nagyságod kegyelmességében ajánlom, és maradtok

Nagyságodnak

Tardoskeddi, 31. xbris 1704.

alázatos szolgálója

G. B. Miklós m. k.

Külön féleven:

P. S. Már csaknem desperáltam Nagyságod irásáról: szintén levelem bépöcsétele után vettem Nagyságod méltóságos levelit. Ne fárossza magát Haister Uram az quartányokkal, —*) könnyekben hozzájuthat az várakhoz! Hogy Nagyságod méltóztatik megoldani magát velem való conjunctióra, ha Haister általgylim: nem várom ide Nagyságodot, magam is udvarlok előre Nagyságodnak. Az sok szerék az város felverésének portékája alá való volt. Mit késik? nem tudom; hacsak mégis többet nem vár magához, — ha himnyi kellene Ferencz Úrnak (Eszterházy) de succursu.

Somogyi Ferencz Uramnak az tökéletlen Stipesies micsuda levelet írt: ime, ideulta maga ő Kegyelme, megkiltitem alázatosan Nagyságodnak. Nem is tudok már mit hinnyi; hanem csak hiszem azt, hogy, ha nagy kárt nem vallott volna Haister: nem várn succursust, csak gyünne rajtunk s nyomunkban. Nagyobb szívet vett leopoldi actuson, mintsem az ütközöten. Az sentei, soporni bírák hítek szerént azt mondták: én Újvárlan vagyok. egynehány ezer emberünk két óra alatt öszvemetet, úgy leptük el ezen országot, — talám azért is tartózkodik német uram.

Bottyán az újvári dispositióját Nagyságodnak nem is emlétette, sőt csak senki, semmi elítte, semmi jó dispositio;

**) Carthoune: faltrónó öreg-ágyú.

pöki magát,*) s én ötöt. Az Dunának békét hadni jó is, nem is. Bizony, többet nyerünk mi az ellenséget megszaggatva, mintsem ostrommal sok ellen. Inkább bizom megboszállásához, mint kölcsenéhez Haisternek. Mennél nagyobb corpusunk lesz: anyivalinkább moles praegravit. De, ha lesz ki vel, háromfélül is közre vegyük, emészszük az mint lehet. Csak Károli gyünne Nagyságod mellé Bónéval; de most csak sóhajt kiki otthon. Isten akaraja, hogy késik az ellenség. Várnai itt-van, tegnap együtt; már megosztom őket Szluháival.

Ha mi hirem gyün, ismét tudositom alázatosan Nagyságodot. Sarodit, — hallom, nem tudom, — hogy megfogták Írtam Nyitrára.

Már harmadszor szakasztám fel levelemet. Éppen mostan hozzák Oeskának ezen levelit; kinek is megírtam, csak ott maradjon,**) menjen az földnepe közé, beszélje reá adigis az javát: üssenek valamely német-lepte falura. Magam lehetai jobbagya hozta az levelet; azt mondja, ma útban halotta: az német visszanyomult volna, Oeskai utánna van; elhiszen, Haister tért meg Leopoldtól. Csak elhiszen, ha túl (a Vágon) berzenkednek az mieink: bizony nem siet által német uram kordélyban!***)

(Éreleti, két féltven, negyedrében, sajátkezűleg írva.)

130.

Méltóságos Fejedelem!

Kegyelmes Uram!

Ezennel veszem levelét Ebeczkinek, — nyelvet is fogtak az idevaló katonák, kit pro directione most examináltak, mindgyűrst küldöm Nagyságodnak. Indultajárul az tábornak semmit sem tud, hanem hogy népet s a bagázsiját várja. Valának valami levelek is nála, kiket praevie alázatosan accludátok, Ebeczki István Uram levelivel. Antal Úr is mit

*) Így; nyilván »m a r k á t« helyett.

**) Oeskay ugyanis a nagy-szombati ütközet után b. Pongrácz Gáspár ezredessel s valami 200 házzárral Kosztolány felé szakadt; dec. 30-karol Radosnyáról ír. (L. Thaly: »Nagy-szombati harc.«

***) Bizonytalann, kész vesztelemre.

ir,—ime, megküldtem. Az, való, ma 500 lovast küldött portára; jó volna felveretni. Már is csak óhajtsóhajts az katoná,— hát tovább?! Majd Sentére is már más hadat kell küldenem, nincs haszna szakadozásomnak.

Ezzel Nagyságod kegyelmében ajánlom magamot.
Nagyságodnak

(Tardoskedd, december
31-ke éjjelen, 1704.*)

alázatos szolgája

G. B. Miklós m. k.

(Eredeti, féltven, negyedrébén; sajátkezű.)

1705.

*) Datuma ugyan elmaradt; de a következő, 1705. január 1-jén Tardoskedden kelt levéllel tartalmát egybevetve, bizonyos, hogy az általam itt pótolni kelet alatt iratott.

1.

Kegyelmes Uram!

Étszaka igen álmos észszel küldtem meg Ebbecki Uram levelét Nagyságodnak. Annál több hírem még ez új esztendőben nincs, — hanem kívánom: az irgalmas Isten újítsa meg az új esztendővel szerencsét Nagyságodnak, édes hazánk javára!

Vettem azonban méltóságos levelét is Nagyságodnak. Talán még nem kell praecipitálni Nagyságodnak kimozdítását; várja meg Nagyságod Ebbecki Uram megtérését, Károli gyűvételét. Majd Újvárbán megyek.

Alázatossan követem Nagyságodot, búsítanom kintelennittetem ezen két acclusával. Esze Tamás Uram hol vette ezen authoritást?

Az vármegyében (Ung) rút dolgok; így nem esuda, ha kiki az rozsz rendet panaszoja. Úgy látom, az fölföld sine capite, immár Zsenyucire ha lehetne legalább bizaya, ha ugyan (igy; agyon?) nem vernék Kassán.

Ezzel maradtok

Nagyságodnak

Tardoskodd, 1. Anni 1705.

alázatos szolgája

G. B. Miklós m. k.

(Éredeti, féliven, negyedrében, sajátkezűleg írva)

2.

Érsek-Újvár, 1. Január 1705.

Méltóságos Fejedelem!

Kegyelmes Uram!

Beérkezem Érsek-Újvárbán; tanultam gaz-hajdút 200-at, városi puskás-hajdú vagyon több száznál. Már harezrül gyűlt hajdú van itten 120, — mind sem teszen jó hajdút 200-at.